

[Bernhard Baunsgaard]

De offentligt ansatte er ikke ministerens eller borgmesterens offentligt ansatte, det er borgernes tjenere, så sandt som det er borgernes penge, de lønnes med.

Poul Andersen går videre:

»Men det er også under et demokratisk-parlamentarisk statsstyre et samfundsmæssigt gode, at tjenestemænd i videst mulig udstrækning har adgang til at udtale sig om offentlige anliggender. . . . Tjenestemændene har, når de udtaler sig om anliggender, som har berøring med deres tjenestegering, en førstehånds sagkundskab, og de har i reglen fagmandens afsky for forfuskning af det saglige.«

Gode og klare ord og det rigtige udgangspunkt for drøftelsen af yringsfriheden eller – som jeg hellere ville sige det – yringspligten for offentligt ansatte.

Hvis Poul Andersen havde skrevet i dag, så havde han nok føjet til: Ikke mindst i et moderne samfund er det nødvendigt, at vi kan trække på dennes førstehånds sagkundskab – et moderne samfund, der har tekniske muligheder for at blive et samfund, der byder hver eneste af sine borgere udfoldelsesmuligheder som intet samfund før det, men det har også mulighederne for at gribe fejl i en grad, som tidligere samfund var forskånet for. Energipolitik, miljøpolitik, EDB-teknik, centralisering, det er bare eksempler på områder, hvor fejlgreb kan blive skæbnesvangre, ikke bare for vor generation, men også for vore efterkommere. Kun meget få eksperter ved besked om følgerne – besked er vel så meget sagt, men de har en fornemmelse af følgerne. Og i en så lille kulturkreds som den danske vil eksperterne i mangfoldige tilfælde være offentligt ansatte. Undertiden er de alle offentligt ansatte. Har de så ikke yringspligt til at underrette os om betænkelighederne, så bliver demokratiet overladt til teknokratiske afgørelser.

Vi skal huske, at her taler vi ikke om en ny skat eller en ny afgift, men vi taler om principielle afgørelser, der kan få betydning ikke alene for os, men også for vore efterkommere. Vi kan ikke bruge den anvisning, som vor finansminister gav os i efteråret, nemlig at der for den ansatte i visse stillinger er en tradition for en loyalitetsbegrundet forpligtelse til at udvise tilbageholdenhed med hensyn til at offentliggøre personlige synspunkter om verserende sager inden for det

tjenstlige område. Her kommer man igen til at tænke på Poul Andersen, der siger:

»Sikkert er det, at de politiske magthavere i alle lande er utilbøjelige til at indrømme, at tjenestemænd skulle have samme adgang til at udtale sig kritisk om regeringens og forvaltningens handlinger som borgerne i almindelighed.«

Galt bliver det afgjort, når man søger at udstrække »ansatte i visse stillinger« til at omfatte alle ansatte inden for et bestemt område, men det er desværre det, der er tendens til herhjemme.

Formanden for Akademikernes Centralorganisation, Bent Nyløkke Jørgensen, refererer en sådan diskussion i et departement, hvor departementschefen beroligende meddelte, at det, han talte med sit eget departement om, svarede til det, man havde i andre departementer, eller at der måske var tendens til, at der var strammere regler andre steder. Hvad var det så, departementschefen talte om?

»Vedrørende artikler og indlæg på offentlige møder måtte det være en uskreven regel, at medarbejderne ikke tog stilling til aktuelle politiske spørgsmål, der vedrørte ens eget eller departementets område.«

Jeg minder her om Poul Andersens ord om, at netop det, man beskæftiger sig med, har man særlig sagkundskab om.

Finansministeren sagde i dag, at den offentlige administration kun kan fungere effektivt, hvis man pålægger visse en særlig loyalitetspligt, tavshedspligt. Er der så slet ikke noget i denne betragtning? Jo, det er der. Der må være offentligt ansatte, som ministeren kan drøfte samfundets problemer med uden at risikere at se sig selv hængt ud i presse eller andre medier. Men det er nødvendigt, at vi i afgrænsningen gør os klart, hvilken pris vi skal betale for en indskrænkning: vi kommer til at mangle i befolkningen den sagkundskab om netop det, de offentligt ansatte beskæftiger sig med, hvis vi ikke trækker loyalitetspligtens grænser snævert.

Konklusionen må derfor være, at tavshedspligten for offentligt ansatte om offentlige anliggender må gælde et meget begrænset antal personer. Departementschefens ønske om, at det skal gælde alle ansatte inden for departementet, fordi, som han sagde, ellers fik man ikke noget at vide, kan ikke accepteres.